

A KÖNYV *melléklete*

Egyes könyvismertetések után kis bibliográfiákat közlünk. Ezekben felsoroljuk a szerző egyéb műveit, vagy ugyanazzal a témával foglalkozó más könyveket. A könyvtárosok e kis bibliográfiák segítségével ajánlhatnak műveket azok részére, akik a tárggyal alaposabban kívánnak megismerkedni, vagy hasonló témájú könyveket szeretnének olvasni.

POLITIKAI MŰVEK

FELSZABADULÁS

Szikk.

Ezzel a címmel jelent meg a Munkásmozgalmi és a Történettudományi Intézet által összeállított dokumentumkötet felszabadulásunkról, az 1944. szeptember 26. és 1945. április 4. közti óriási jelentőségű hónapokról. A kötet hét fejezetre osztva több, mint 250 okmányt tartalmaz. Vannak köztük a régi bűnös rendszertitkos irattáraiból előkerült irások, amelyek fényt derítenek a fasiszmus emberirtó, az országot hadszíntérre tevő és kifosztó tevékenységére. Ezt a népellenes magyar államrendet a dicső Szovjet Hadsereg zúgta szét. Tevékenységét nemcsak hadijelentések, újságcikkek és plakátok mutatják be, hanem rengeteg egyéb okmány is. »A Vörös Hadsereg nem mint hódító jött Magyarországra, hanem mint a magyar nép felszabadítója a német fasiszta iga alól« — olvasható a szovjet hadvezetőség egyik felhívásában. S hogy ez nem volt pusztá ígéret, azt bizonyítja például Mukó magyar vezetőjének jelentése: »Minden nyugalom és minden, amit a városban közrendnek nevezhetünk... a jóindulatú parancsnokságnak köszönhető.« De a szovjet hadsereg szőrt reakciós rágalmak legcsatánosabb cáfolatai közt szerepelnek magának a Szálasi-csendőrségnek és az illetékes kormánybiztosnak olyan jelentései is, mint az, amely beszámol arról, hogy Dunaharasztn a németek legvilkoltak egy ötgyermekes anyát és két férfit, mert állataik elrablása ellen tiltakoztak, s ugyanakkor »a Dunaharaszti déli két utcájába behatolt bolsevikiek udva-

riasak, ha be akarnak lépni a lakásba — kopogtatnak, nem követelnek, hanem kérnek és fizetnek. Ebből az ellentétes magatartásból — folytatja a jelentés — a lakosság a bolsevikiek javára vont le következtetést...«

Számos dokumentum tárja fel a munkások, bányászok hősi harcait a fasiszták ellen, például Csepelen, Diósgyőrött, Sárospáron stb. Az 1944. szeptemberében újjáalakult Kommunista Párt vezette a harcot: szervezte a fegyveres ellenállást. A párt lett a felszabadított területeken az új élet megindításának fő ereje; élére állt népünk öntevékeny mozgalmának: segített megszervezni az új közigazgatási szerveket, megkezdte a harcot a termelés megindításáért, az éhínség, a járványok ellen; egyben hozzáfogott a 25 éves fasiszmus által félrevezetett lakosság felvilágosításához is, azaz — élén járt az új, demokratikus Magyarország megteremtéséért vívott harcnak.

Több irat mutatja be a magyar népet igazában először képviselő legfőbb törvényhozó szerv, az Ideiglenes Nemzetgyűlés létrejöttét.

Még vázlatosan is alig lehet felsorolni mindazt, ami e kötetben helyet kapott: a demokratikus tömegszervezetek megalkakulása, a nyilasok és fasiszták elleni harc, a Nemzeti Segély munkája, az első munkaverseny-mozgalom kibontakozása a parasztság harca a földért, a földreform, az ipari és mezőgazdasági termelőmunka megindítása a Szovjetunió és Sztálin nagyszabású támogatásával, s végül: az ország teljes felszabadulása, a dolgozók örömmünnepei.

Több térkép, számos kép teszi még szebbé, hasznosabbá ezt a komoly tudományos munkával összeállított közhasznú kötetet, amelyben megkönnyíti a tájékozódást a végén található időrendi áttekintés, helynév- és névmutató. (B. Gy.)

Dobi István:

A PARASZTSÁG JÖVŐJE A SZÖVETKEZET

Mezőgazdasági Könyvkiadó

Dobi István, a termelőség-szövetkezeti mozgalom régi harcosa, saját életének tapasztalatain keresztül történelmi visz-szapillantással kezdi könyvét. Ismeri a falu felszabadulás előtti életét, de tájékozott a gyárakban és bányatelepeken, a városi kisemberek és az értelmiségiek világában is. Ebbe az átfogó társadalom-képbe helyezi bele a parasztságot és így méri fel a mezőgazdasági termelési for-mákat, amelyeknek forradalma a földre-formmál kezdődött. A földreformmal született meg és kovácsolódott erőssé, szétválasztatlanná a munkás-paraszt szö-vetség, amely a parasztságot a fejlődés további fokára, a szövetkezeti gazdálko-dás útjára vezette.

A könyv elemzi a termelőség-szövetkezeti mozgalom indulását, célját és nagyará-nyú fejlődését, Részletesen tárgyalja a nagyüzemi mezőgazdasági termelés mód-szereit, a munkaszervezés és a munka-módszerek kérdéseit. Meltatja a párt, a munkásosztály és a szövetkezeti életben legközvetlenebbül ható gépiállomások se-gítségét. Nem hallgatja el a hiányosságok-at sem, de mindjárt tanácsot ad a hi-bák kijavítására. Mindezt különböző ter-melőség-szövetkezetek példájával támasztja alá: a barcsi Vörös Csillagével, a környe-szentgyörgypusztai Dózsaéval, a jászkí-séri Dózsaéval és másokéval; a legna-gyobb tájékozottsággal szűkebb hazá-jának viszonyairól, a szónyi Szabadság termelőség-szövetkezetéről beszél.

Dobi Istvánnak bőven van mondani-valója az egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztság számára is. Igazi jóbarátként szól hozzájuk, megmutatja nekik az utat a boldogulás felé — mindig tényekkel, adatokkal bizonyítva.

»Nagyon szeresse a parasztokat, dol-gozzon értük, mert megérdemlik« — mondta Sztálin 1948-ban Dobi Istvánnak. És Dobi István, az egykori agrárprole-tár, a politikus éleslátásával híven kö-veti Sztálin szavait és ez a könyve méltó folytatása eddigi munkájának. (Hantos László)

Lenin V. I.: Az agrárkérdésről. 1–2. köt. Gyűjtemény. — — műveiből. Bp. 1950. Szikra.

Sztálin I. V.: A Szovjetunió agrárpolitiká-járól. Szemelvények — — műveiből. Bp. 1949. Szikra. 85 old.

Dobozy Imre: Az új Turkeve. Bp. 1952. Művelt Nép. 214 old.

Lázár Vilmos: Mit adott a szovjet hata-lom a parasztságnak? Bp. 1951. Művelt Nép. 307 old., 16 t.

Dobozy Imre:

A FEGYVEREK BESZÉLNEK

Szikra

1944. december 8... Varjason, ebben a kis dunántúli faluban az utolsó napjait éli a nyilas rémuralom. Szörnyű gaztet-tek sorozatát követik el, de a népben egyre jobban érlelődik az ellenállás, és egy szép napon visszaütnek »Kossuth puskái« — az elnyomás ellen fegyvert fogó magyar partizánok. A hurok egyre jobban szorul, és néhány napon belül megérkezik a várva várt felszabadulás. Megérkeznek a szovjet csapatok, de nem rombolni jöttek, ahogy azt a náci pro-pagandagépezet hirdette, hanem építe-ni, segíteni.

Golovkin őrnagy, a falu katonai pa-rancsnoka a legnagyobb harc közben ezt mondja a falu lakosainak: »Az élet nem állhat meg. Fontos, hogy legyen valami-féle közigazgatás... Fontos, hogy a gyógyszertár nyitva legyen, az orvos el-lássa a betegeket, és így tovább.«

Köröskörül még tombol a harc, ami-kor megalakul a falu demokratikus rendőrsége, élélmét osztanak szét az éhezők között, megszületik szabad földön az első kisgyermek. De a régi még har-col az új ellen — le kell győzni a múlt csökevényeit és a szétszórt terrorista bandákat is. A magyar partizánok ekkor már válllvetve harcolnak a szovjet csapa-tokkal.

Ettől kezdve már minden filmszerűen pereg előttünk: megalakul a független magyar kormány, színre lép a kommu-nista párt, azé lesz a föld, aki megmü-veli — a dolgozó népe. A szovjet csapa-tok felszabadítják hazánkat, aztán men-nek tovább — Berlin felé...

Dobozy Imre ízes magyar nyelven, csupa derűvel megírt könyve méltó fel-szabadulási kiadványa a Szikra Könyv-kiadónak. Az induló építő munka nagy-szerű keretében peregne az esemé-nyek, izgalmas jelenetek, kitűnően meg-mutatják, hogy mit adtak a szovjet ka-tonák felszabadulásunkért, új életün-kért.

Mindenki szeretettel fogja olvasni Do-bozy Imre szép új könyvét, az *Érdekes Könyvek*-sorozat legújabb számát. (S. M.)

Goncsar Alekszandr: Zászlóvivők. Regény. (Ford. Rab Zsuzsa.) 3. kiad. Bp. 1951. Új M. Könyvkiadó. 527 old.

Darvas József: Város az ingoványon 3 kiad. Bp. 1949. Szikra. 138 old.

Illés Béla: Honfoglalás. Regény. (2. kiad.) Bp. 1954. Szépirod. Kiadó. 683 old.

Illés Béla: Fegyvert s vítézt énekek. (Ill. Szónyi Gyula.) Bp. 1954. Szépirod. Kiadó. 198 old. (Olcsó könyvtár.)

A könyv a tíz év előtti Budapestet idézi fel. A fasiszta német megszállók és nyilas csatlósaiak rémtetteitől szinte megdermedt főváros lakosait mind gyakrabban rázták fel ebben az időben — 1944 őszén — olyan bátor megnyilatkozások, mint röpcédulák, plakátok, s a megszállók és kiszolgálóik ellen egyre sűrűbben elkövetett fegyveres akciók sora, amelyek akadályozni akarták a fasiszták katonai mozdulatait, de biztatást is akartak adni a főváros demokratikusan érző lakosságának, elsősorban a munkásosztálynak. Cselekvésre buzdították őket, hírt adtak róla, hogy a haza leghűbb fiai a kommunisták vezetésével összefogtak, hogy a párt él és dolgozik!

A könyv írója ebben az időben a Kommunista Párt megbízásából a magyar demokratikus nemzeti ellenállás katonai vonalán szervezte és irányította a partizáncsoportok egy részét: a Maróti-, Szir és Laci-csoportot. Ezeknek tagjai különböző társadalmi rétegekből származtak: nagyobb részt ifjúmunkások, részben fiatal értelmiségiek voltak.

A Gömbös-szobor felrobbantása, a Metropol-szálló — a német SS-ek szállása — ellen intézett kézigránátos támadás, a Városi Színházban rendezett nyilas nagygyűlés szétugrasztása, a Kossuth Lajos utcai nyilas könyvesbolt tönkretétele, német katonai autók, valamint vasúti sínek, villanyvezetékek elpusztítása, nyilas székházak megrongálása — ezek voltak a három bátor partizáncsoport főbb fegyvertényei.

Ezeknek az akcióknak a megszervezését, lefolyását s egy sor kivitelre nem került terv történetét mondja el a szerző. Rávilágít, hogy ezekhez a tettekhez nemcsak ifjú lelkesedés, hanem higadt megfontoltság, szigorú fegyelmezetttség, az utasítások pontos betartása is kellett, hiszen egy meggondolatlan lépés már lebukást jelenthetett.

S bizony a lebukás, a fogház, a megkínztatás, sőt a hősi halál is osztályrésze lett nem egynek e bátor harcosok közül, akik a súlyos időkben tanúsított áldozatos hazafiságukkal méltán követendő példaképei mai ifjúságunknak.

A könyv 1946-ban megjelent első kiadása régen elfogyott. A szerző felszabadulásunk 10. évfordulójára némileg átdolgozta és kibővítette az anyagot. Az új kiadást ebben a formájában teszi a Szikra Könyvkiadó minden hazáját szerető magyar asztalára. (V. V.)

Simon István:

NEM ELÉG

Szépirodalmi Könyvkiadó

A fiatal költő e negyedik kötetét az idén Kossuth-díjjal jutalmazta kormányunk. Simon István, a szegényparasztok fia, már legelső jelentkezésekor felhívta magára a figyelmet verseinek üdésével, a magyar falu szocialista élményeinek költői megfogalmazásával. A költő mindenekelőtt az egykori zsellérek, béresek világát ábrázolja, a hazájukat birtokba vett parasztok nevében szól. E líra, az apró, látszólag mindennapi szürke jelenségeket — iskolába baktató gyermekek, pipázó cigányasszony, egy kerti szilvafa, otthonról jött csomag, tere-ferelő emberek stb. — a költészet aranyló sugarával veszi körül.

A hétköznapi, egyszerű pillanatok szívhez szóló költészete ez, amelynek egyik legszebb darabja a *Leánynézőben öcsémrel*, ily jellemző közvetlenséggel hangzik:

»Szalad végül leendő ángyom — szerméres, szép, kinyílt virág. — Két karjával boldog anyánkon — pirulva, gyengén hajlik át. — Öcsémre néz, eláll a szó is — két szeme, mint a tűz ragyog, — dolgos kezén mosogatóvíz — csöppjei égő csillagok...«

A falu költője e kötetben már egy ország gondjait-bajait vallja magáénak és pártos szemlélettel azok közé tartozik, akik »a jövőt, hogy már rend legyen, próbálgatják egy egész nemzetten« (Ma és Holnap).

A percekben az évszázadot, a kicsinyben a nagyot meglátni tudó realizmus, a tömörség és az igényes művészi fegyelem jellemzi Simon költészetét, amely egyre terebélyesedik, gazdagodik gondolati elemekkel, a szocialista ember felelősségvállalásával. Vonatkozik ez különösképpen a németországi utazása során írott verseire (Buchenwaldi rapszódia, Két költő). Ezekben már Európa, a világ sorskérdéseit zengik a dísztelen és keménycsengésű sorok: Ezt az egyre bővülő, kiteljesedő emberi-költői programot fejezi ki, már-már ars poetica-szerűen a címadó vers, a *Nem elég és Az a nehéz* című költemény: »...lenni egy világ talpkövének — melyre ragnak pár ezerévet, — és az utódok, ahogy nőnek — ne átkozzák a temetőket.« (Vihar Béla)

Simon István: *Érlelő napok*. Versek. Bp. 1953, Szépirod. Kiadó, 56 old.

Kodolányi János:

ÉLTEK, AHOGY TUDTAK

Szépiroda Könyvkiadó

A kötet Kodolányi írói pályája első tíz esztendejének (1922—1933) alkotásaiból kioldott válogatást.

1922-ben a Nyugatban jelent meg egy Móricz Zsigmondhoz ajánlott és »dél-baranyai tanulmány«-nak jelzett *Sötétség* c. elbeszélés. Két visszhangtalanul kiadott verseskötet után ezzel az elbeszéléssel indul Kodolányi János írói pályája. (Később a *Sötétség*-ből írta *Földindulás* c. nagysikerű drámáját.) A *Sötétség* az Ormánság népének öngyilkosságáról, az egykéről szól, szinte önmagától ösztönzöttséggel. Valóban sötét, kegyetlen világ az elbeszélés magyar faluja, amelynek jellemző alakjai: Piókás szülők, az angyalcsináló bába, a magzatelhajtásban elpusztuló virágzó fiatalasszony és a megélhetésért vívott harcban embertelenné vaduló paraszt. Nem kell itt a gyereket, »a házból nem lesz patkánfészök«, mert »az ember szaporodik, a föld meg nem«.

Az író további elbeszéléseit, majd regényeit és drámáit is a naturalista ábrázolás szívszorító intenzitása, szenvedélyes aggodalom a nép sorsáért és drámái, lírai elemekben gazdag népi nyelv jellemzi. Így beszéltek Kodolányi írásai ezekben az években az ellenforradalmi Magyarország sebeitől, bűneiről. Szagatták a Szabó Dezső nyomán népszerű, a falut mitizáló ábrándokat; belesütöttek az olvasók tudatába, hogy a nyomor és sötétség oka a nagybirtok. Az elbeszélések másik jellemző témaköre az író saját osztályának a horthysta »középosztály«-nak parazitásága, gerinctelensége.

Kodolányi írásai szuggesztív erővel érzékeltetik az ellenforradalmi évek nyomasztó, minden emberi értéket sorvasztó légkörét. De ennél tovább általában nem is jut. Az igazi forradalmiság hiánya, a naturalista ábrázolás szűk horizontja miatt keveset lát és mutat meg a nép lelkének gazdagságából, erkölcsi erejéből, forradalmi energiájából. Szimbolikushnak, az író jellemzőnek érezhetjük a *Küszöb* c. elbeszélés diákhősét, aki látja az 1919-es Vörös Hadsereg harcainak igazságát, szembe is fordul családjával, osztályával — de megáll a küszöbön, nem tudja magát odaadni a forradalomnak.

A kötet bevezető szavaiban Kodolányi arról ír, hogy műveivel ma is részt akar venni népünk sorsának alakításában. Természetes azonban: nemcsak azt várjuk tőle, hogy régi írásaival vegyen részt

ebben a — minden igazi író számára legszebb — munkában.

Az »Éltek, ahogy tudtak« anyagának összeválogatása jellemző, gazdag; egy-két kisebb jelentőségű írást (Vallomás, Útközben) érzünk csak fölöslegesnek. Kár, hogy a kiadó nem gondolt arra: tájékoztatni kellene, főképp a fiatal és új olvasókat — a felszabadulás óta első kötetével jelentkező — Kodolányinak az írói pályájáról. (Pók Lajos)

Csiky Gergely:

VÁLOGATOTT MŰVEI

Szépirodalmi Könyvkiadó

Csiky Gergely vérbeli klasszikus színpadi írónk: felvonásokban, függöny-jelenetekben, nagyjelenetekben gondolkodik, témái az 1870-es Magyarország társadalmi konfliktusai, megoldásai a liberalizmus győzelmében bízó polgár művészi feleletei. Szigligeti örököse és nemzeti s ímpadunknak sokáig koronázatlan királya volt. A realista és naturalista francia drámától tanult szerkeszteni, csattanós, szellemes replikákkal, az alapkonfliktusból szerteágazó bonyodalommal elkápráztatni a közönséget — mégis, ha művészete magán viseli is mesterei (Dumas, Augier, Sardou) jegyét: új, eredeti és magyar.

A »Magyar klasszikusok« sorozatában most megjelent válogatás öt drámáját — A proletárok, Mukányi, Cifra nyomorúság, A Stomfay család, Buborékok — tartalmazza.

Csiky drámái a tragikum és a komikum határmezsgyéjén járnak, egyszerre szomorúak és vidámak, ironikusak és szánakozók. A művek effajta jellegzetessége az író világlátásából táplálkozik: Csiky tisztán látta, hogy a nemesi életformának menthetetlenül meg kell buknia, hogy a földbirtokos osztály helyét az új, frissebb polgárságnak kell felváltania, de képtelen volt az új győzők diadaláért lelkesedni. Hitt a polgárokban, valamilyen idealizált, munkálkodó-vállalkozó volt az eszményképe — de hőseit nem találta meg az életben. Ezért drámáinak erőssége leginkább a régi társadalmi erők leleplezése, míg pozitív alakjai aránylag színtelenek.

Csiky egyszerű szerkesztő, kitűnően szövi a párbeszédeket, kíméletlenül éles látású író, legalábbis az első felvonásokban; a végső kibontakozása azonban gyakran összebékelteti az ellentétes erőket s így a konfliktus feloldása megalkuvó, nem reális.

Csiky válogatott műveinek kiadása hézagpótló. A válogatás és a szép bevezető tanulmány Hegedüs Géza munkája. (Gera György)

Hegedüs Géza: Csiky Gergely. Bp. 1933, Művelt Nép. 113 old. (Nagy Magyar Írók.)

Mesterházi Lajos:

TANÚSÁG

Szépirodalmi Könyvkiadó

A könyvnek már a címe is mutatja az író komoly és fontos szándékát: tanúságot tenni arról, »mint folyt életünk e történelem előtti korban« s mint virradt fel az igazi történelem — Budapest ostromáról és felszabadulásáról szól a regény. Ezeknek az eseményeknek felidézése és művészi értelmezése hasznos tíz év múltán is, s Mesterházi könyve jó emlékeztető. Szorgalommal és jó írói érzéssel gyűjtötte össze Budapest szörnyű napjainak s az akkor élt, szenvedett, gyilkos, vagy hősiiesen harcoló emberek emlékét. Az események mindenkit egész sor égetően fontos probléma elé állítottak. Az ostrom borzalmait közt mutatkozott meg, ki milyen és hova tartozik. Egyre több és több becsületes ember felismerését fejezi ki a regény egyik szereplője, egy rendőrszázados: »Valahol elvettük a lépést.« Ez a felismerés kinozza és készteti segítő tettekre a jószándékúakat, s ez teszi ugyanakkor földön csúszó, lapító férggá azokat, akik a ballépésben aktív tényezők voltak.

A könyv sikerült körkép az ostromlott és felszabaduló Budapestről. A hiba éppen az, hogy inkább körkép, mint regény. Olvasmánynak izgalmas, emberábrázolása eleven, de sajnos, mindezek az írói erények nem egyetlen összefüggő, az emberi sorsok összeszővődöttségét élethűen ábrázoló, tehát *valóban regényszerű* történet bemutatását szolgálják: irodalmi riportszerű fejezetek. Iaza sorozatára bomlik a regény. — Az események belső, eszmei összefüggésének ábrázolásával is jórészt adós marad az író: a könyvben bemutatja, illusztrálja, hogy Magyarországon nem volt komoly ellenállási mozgalom a fasizmus német és magyar erőivel szemben, de ennek okait nem tárja fel. Ezért, bár érdeklődéssel olvassuk a regényt, bizonyos hiányérzettel tesszük le. (Bessenyei György)

Mesterházi Lajos: Csodák nélkül. Elbeszélések. Bp. 1951, Szépirod. Kiadó, 183 old.

Mesterházi Lajos: Hűség. Elbeszélések. Bp. 1952, Szépirod. Kiadó, 183 old.

Karthy Ferenc: Budapesti tavasz. Regény. (2. kiad.) Bp. 1955, Szépirod. Kiadó, 393 old.

Tolsztoj:

GYERMEKKOR, SERDÜLŐKOR, IFJÚSÁG

Új Magyar Könyvkiadó

Hűsz esztendő volt Tolsztoj, amikor megírta »Serdülőkor«, »Ifjúság« és még néhány elbeszélését. Turgenyev látnoki szavakkal köszöntötte a kezdő író: »Ez a bor még fiatal, de ha kiforr, istenekhez méltó ital válik belőle...«

Mi az, ami ebben az első művében a ma olvasóját éppen úgy ámulatba ejti, mint Tolsztoj kortársait?

Mindenekelőtt az éles megfigyelések és pontos leírások. Leírásainak olykor tudományos jellegű pontossága nem sorvasztja el az ábrázolás frissességét. Az ifjú máris csodamód ért hozzá, hogy — noha saját környezetéről ír — általános, sőt tipikus érvényre emelje mondani valóját. Nem véletlen, hogy Tolsztoj idegen névvel, Nyikolenka Irtyenev névvel szerepel a trilógiában. Ezzel fölmenti magát élete esetleges, nem jellemző eseményeinek leírásától. A valósághoz szigorúan ragaszkodó, de a nyers valóságot tipikussá sűrítő, későbbi nagy realista író jelentkezik itt.

A Tolsztojra olyannyira jellemző, jó értelemben vett objektivitás is fellelhető már a trilógiában: Noha a fiatal író eszményképe akkor még az »homme comme il faut«, a »kifogástalan úriember«, írásában ellenállhatatlan igazmondással leplezi le főúri környezetét. Ugyanakkor megható szeretettel emlékezik anyjának szolgálójára, Natalja Szavisnára; »aki olyan erős és áldásos hatással volt érzelmi életem irántára és fejlődésére«. Egy objektiv-realista fiatal író muto-gatja itt oroszánkörméit.

Már ebben az első műben szinte teljes virágában bomlik ki az írónak egy olyan tulajdonsága, amellyel egyedül áll a világirodalomban. A rejtett lelki folyamatok észrevétlen, finom nyomkövetésére s hirtelen feltárására gondolok, amely itt a gyermeki és ifjú lélek mély elemzésében jelenik meg. Az események leírásába szőtt finom lélek-elemzés sosem lesz pszichologizálás; sem romantikus érzelmi pátosz; és talán éppen ez az a csodaszér, amellyel Tolsztoj a társadalmi-gazdasági élet jelenségeinek kegyetlen leleplezését és az emberi élet természetes báját oly tündöklő ötvöztette tudja egyesíteni!

Különleges lelki és szellemi gyönyörűséget ad ez a könyv az olvasónak. Nem könnyű olvasmány; de utána lelki emelkedettséget érzünk, s oly erősen hiszünk az emberi nagyságban, a szüntelen er-

kölcsi tökéletesedés lehetőségében, mint a fiatal Tolsztoj hitt bennük...

Németh László fordítása kitűnő; Végh Gusztáv iniciáléi és Zádor István rajza szerencsésen egészítik ki a könyv tartalmi szépségeit. (*Győri György*)

Gudzij N. K.: Tolsztoj. Ford. Makai Imre. Bp., 1948, Dante, 120 old. (Dante új könyvtár.)

Gorkij:

FOMA GORGYEJEV

Új Magyar Könyvkiadó

Gorkij első regénye, a Foma Gorgyjejev — amely nálunk, a korábbi kiadások alapján »Aki az életet keresi« címmel vált ismertté — a XIX. század utolsó esztendejének terméke.

A mű középpontjában a cári Oroszország polgársága, pontosabban a nép erején, munkáján élősködő kereskedőréteg áll. Mint a világirodalom nagy polgári családregényeiben, itt is a polgári család alkonya, az egymást váltó nemzedékek ellentéte, és a második nemzedék dekadenciája áll az író érdeklődésének homlokterében. Az első nemzedék: a nagy kereskedő-dinasztiák alapítóinak erős, energikus gárdája. Őket még egészségük, munkaszeretetük, ki-méletlenségük emelte ki a tömegből. Vér és verejték tapad vagyonukhoz, de a verejték egy része még sajátjuk. A második generáció tagjai készen kapták az élettől — apáiktól — a vagont és pozíciót, s ez a »helyzeti előny« egyben legyőzhetetlen hátrány is: végképp elszakadtak a néptől, a munkától, sem eszményeik, sem céljaik nincsenek.

A könyvben szereplő »fiatalok« csoportjában néhányan készek arra, hogy a szülői költségén megszerzett műveltségüket felhasználva, tovább folytassák az üzletet, az apák útját; mások azonban — mint Majakin lánya, Ljubov — elvont, elégedetlen filozofálásba sülyednek, s ez a kiüttalanság megkeseríti életüket.

Foma Gorgyjejev, a regény főhőse, maga is a lázadókhöz tartozik. Először féktelen tivornyákba öli erejét, s a borban és szeretkezésben »keresi az életet«, majd pedig, amikor rádöbben, hogy valaképpen vagyona köti gúzsba, pénze fosztja meg személyi szabadságától — menekül az üzlettől. De csak a történet utolsó szakaszában jut el odáig, hogy a pöffetegén egybegyűlt ünneplő kereskedő-társaságnak szemébe vágja vádjait, leleplezze a tetszetős látszat mögött meghúzódó szennyet: az egyes emberek bűneit és a rendszer embertelenségét. A lázadás drámai jelenete — amely egyben a regény művészi csúcspontja is —

hatalatlan erővel érzékelteti, hogy ha Foma Gorgyjejev egymagában nem elég erős ennek a világnak elpusztításához, a lélekharang már megkonduult társainak világa, a bilincs és a pénz hatalmára épült embertelen rendszer felett.

Foma Gorgyjejev lázadása tragikus, mert eredménytelen. A sértett hatalmasok az örültek házába záratják, s mire onnan kikerül, valóban eszét veszti. Lázadása mégsem volt hiábavaló. Amire ő nem képes, azt megtette Gorkij másik nagy családregényének hőse, az ifjabb Ilja Artamonov, aki kereskedő családjából kiszakítva magát, a munkásokkal való szövetségen át eljutott a forradalmi harcok táborába... Így forr össze szerves egységbe Gorkij életműve, amelynek egyik örökbecsű alkotása a Foma Gorgyjejev. (*Földes Anna*)

Zadornov:

AMUR APÓ

Új Magyar Könyvkiadó

A jórészt formális orosz jobbágy-felszabadítás eredménye lett a szabad-költözködés megadása — sokan keltek útra az orosz muzsikok közül, idegen tájakra vándoroltak, remélték sorsuk jobbrafordulását. A cári kormányzat nem vetette gátját a vándorlásnak, sőt igyekezett a parasztokat a még műveletlen, vagy csak kezdetlegesen megművelt távoli tájakra irányítani. Zadornov hősei is ilyen útrakelt parasztok, akik a cári kormánytól azt a feladatot kapták, hogy foglaljanak földet, »gyarmatosítsanak«, igazazzák le az őslakókat. Az orosz nép fiai azonban másként oldották meg a kapott feladatot: háborúskodás helyett békét vittek, a bennszülött goldokat testvéri szeretettel tanígtatták. Nem állati sorba taszították őket, hanem éppen ellenkezőleg, emberséggel közeledtek hozzájuk. A félenk, visszahúzódo goldok emberekké, öntudatos emberekké váltak az orosz muzsikok tanítása; példamutatása nyomán. A cár úgy gondolta, hogy egymásra szabadítja az elnyomottakat, hadd rágják egymást — a két nép azonban természetes ösztönnel egymásra talált. Ahelyett, hogy ellenségekké váltak volna, összefogtak közös kizsákmányolók, a mandzsúriai rablók és az uzsorás kínai kereskedők ellen.

Zadornov könyve nem regény a szónak köznapi értelmében: nincsen megkomponált meséje — inkább valamely néprajzi munkához hasonlítható, amely azonban művészi igényességgel számol be az amúrmenti őslakók és telepések életéről, szokásairól, babonáiról, későbbi

felemelkedéséről. A »cselekményesség« hiányát azonban nem érzi az olvasó, mert a jó értelemben vett egzotikum, a részletek szépsége és izgalmassága mindvégig leköti a figyelmet.

Térben távoli, de emberségben mérve, nagyon is közeli dolgokról ad hírt a könyv: két nép egymásra találásáról, Volga anyácska és Amur apó összeölelkezéséről. (Maár Gyula)

Szejfullina:

TÖRVÉNYSÉRTŐK

Uj Magyar Könyvkiadó

Ismeretlen kis. tatár tanítónő volt Szejfullina, mikor az 1920-as évek elején »felfedezték« — országos visszhangot keltett a Szovjetunióban. »Törvénysértők« című elbeszélése. Abban az időben, a polgárháború után, a nagy éhség esztendeiben, rengeteg árva, elhagyott gyerek, kamasz csavargott a kisebb-nagyobb szovjet városokban. Ezeket, ha loptak, vagy más meg nem engedett módon igyekeztek élelemhez, ruhához jutni, nem tekintették bűnözőknek, csak »törvénysértőknek«. Intézetekben, telepeken gyűjtötték őket össze, s igyekeztek embert faragni belőlük. Makarenko is egy ilyen telep vezetője volt — de róla s eredményeiről akkor még nem tudott a közölemény. Szejfullina elbeszélése ábrázolta először irodalmi formában az efajta hősies nevelőmunkát, s tette ezáltal milliók szívügyévé.

Az író nő magyarul nemrégiben megjelent kötetének is ez az első, címadó elbeszélése. Majd még öt elbeszélés következik, s egy Gorkijról szóló személyes hangú megemlékezés.

A legnagyobb hatású írás, a kisregény számba is emlenő »Virinyeja«, egy fiatal szegényparaszt asszony sorsáról, harcairól és haláláról szól. Maradandó szépséggel mutatja meg az istenhátamögötti kis falu életét az első világháború előtt és alatt, majd a forradalmi időket. Virinyeja eszmélkedését s pusztlulását. Szinpadi formában évekig játszották Szejfullinának ezt a művét a szovjet színházak, a huszas évek egyik legnépszerűbb darabja volt ez.

De a többi elbeszélés is megfogja az olvasót érzéketlen, eleven nyelvével, a népélet reális rajzával. Kár, hogy szerkesztük néha elég laza, különösen az »Énekes« című írás válik emiatt vontatottá, pedig egyébként kitűnően ábrázolja a falujába hazatérő fiatal művész vergődését a kollektivizálás előtti idők elmaradott szegényparaszti környezetében.

Szejfullina írói működésének virágkora rövid ideig tartott — 1930 után már aránylag keveset alkotott, más szovjet írók kerültek a figyelem előterébe. De a pislogó láng fel-fellobbant azért később is, különösen a Honvédő Háború idején, szép példa rá a kötetben is szereplő »Szasa« című elbeszélés. (Varga Domokos)

Zlobin:

SÁSOK SZÁRNYÁN

Uj Magyar Könyvkiadó

Szalavat Julajevnek, a baskiok népi dalosának, Pugacsov ifjú brigádérosának életéről szól Sztjepán Zlobin történelmi regénye.

II. Katalin cárnő uralmát az agonygyötört jobbágyság, a feudalizmus és a kora kapitalizmus kettős jármában nyögő, még gyérszámú munkásság és a földjüktől megfosztott nemzetiségek egyaránt gyűlölik. Valamennyien a »jó cár«, III. Pjotr visszajövetelében bíznak, aki majd megszabadítja őket nyomoruktól, megaláztatásuktól. És a »jó cár« meg is jelenik Jemeljan Pugacsov-nak, a szökött kozáknak személyében, aki felszítja a felkelés lángját és hősies harcokban tartja magasra a szabadság lobogóját, míg nem a túlerő és kozákatamának árulása ki nem veri kezéből.

E felkeléshez csatlakozik a baskiok élén a rettenthetetlen vitéz, a csodálatos dalnok: Szalavat. Az író felejthetetlen alakká formálja az ifjút, akiben a hősiesség és a költői tehetség a nép és a szabadság szeretetével párosul. Fejezetről fejezetre nő bennünk az elragadtatás a regény hőse iránt, aki bukásában is megőrzi emberi méltóságát és a szabadság eljövetelebe vetett hitét.

Ugyanezzel az elragadtatással fordulunk a regény többi, nagy művészettel és finomsággal megrajzolt szereplője felé is. Szívünkbe zárjuk a bátor, mindig tréfálkozó Szemkát, az erős szívű Hlopusát, az ágyúöntőt, a barátjáért életét áldozó Kinzját, a becsületes, igaz vezért, Pugacsovot s a regény három szépen árnyalt nőalakját: a kedves Aminát, a vidámkedvű Okszanát s a bátor Gulbazirt.

Zlobin regényének nagy érdeme, hogy a költői képzelet és a történelmi valóság egységgé ötvöződik benne. Érdekes, lélekzetelállító olvasmány, a forradalmi romantika egyik legszebb darabja, előremutató, lelkesítő írás a szépségről, a vitézségről, a hazaszeretetről és az eljövendő győzelemről. (Vámosi Pál)

Lamb:

SHAKESPEARE-MESÉK

Ifjúsági Könyvkiadó

A szerzői név két személyt takar: Charles Lamb-et, a humorosan érzelmes, romantikusan költői angol esszéirodalom múlt század eleji képviselőjét és halhatatlan stilusművészt és hűgát, Maryt. A tragikus sorsú testvérpár szinte már legendás híré testi és lelki nyomorúságból menekült a shakespearei világ ragyogásába; hozzáfogtak Shakespeare drámáinak prózába ültetéséhez. Ebből a merész kísérletből született a világirodalom egyik legbájosabb, legértékesebb könyve: a Shakespeare-mesék.

Az ifjúsági és gyermekirodalomról mostanában ismét felcsapó vita egyik kiindulópontja, hogy a mese — akár a romantika, akár a fantasztikum, akár az emberfeletti méretek felé eltelve, de — világmagyarázat legyen. A kiadó ezzel a könyvvel meggyőzően szól hozzá a vitához. Mert kaphat-e a gyerek teljesebb, az élet egészét átfogóbb magyarázatot, képet, mint Shakespeare-ét, akit Petőfi »a teremtes felének« nevezett? A lángész remekműve: összefüggő világ, amelybe a gyerek is belemerülhet. (Példa rá klasszikus költőink sikere.) Hogy »érti-e« — nem helyénvaló kérdés. Az életben is benne él, reagál rá, formálódik általa, pedig nem az értelmével érti, hanem képzeletével, érzelmi életével fogja fel összefüggéseit, törvényeit. Ugyanígy reagálhat Shakespeare világára is. Az emberi élet »alaphelyzeteinek«, örök tanulságainak megismertetésére jobb mestert, érdekesebb történeteket aligha találhatunk. A gazság elleni nemes küzdelemnek ma már szinte »ösképe« Hamlet sorsa; »A makrancos hölgy« Petruchioja a vidám és okos emberismeret, az athéni Timon viszont a hízékesnek áldozatul eső hiszékenységek klasszikus példája, mint ahogy Desdemona a női tisztaság és bátorságé. S így folytathatnánk a sort Shakespeare drámáit idézve, amelyekből (a 36-ból) huszat dolgoztak át a szerzők. Nem a drámák kivonatát akarták adni, hanem meséket írtak, mégis: 150 éve ezek vezetik be az angol ifjúságot — és nemcsak az angolt — Shakespeare életművének ismeretébe.

Vas István fordítása művészet és bravúr egyszerre, amellyel Shakespeare barokk gazdagságú nyelvművészetét tolmácsolta. Nem az ő hibája, hogy egyes mondatok kissé »felmőttszagúak« — ez

annak a következménye, hogy amely mondat a drámai hős szájából cselekvő jellegű, közvetlen hatású, az prózában magyarázatásként hat s így lankasztja a gyerek figyelmét. — Mint ahogy a két Lamb felhasználta Shakespeare eredeti szavait, kifejezéseit, úgy Vas István is a lehetőség szerint szövegébe olvasztotta klasszikus Shakespeare-fordítóink — Vörösmarty, Arany, Babits, Kosztolányi, Radnóti — és új műfordító gardánk kitűnő tagjainak nyelvi megoldásait. Így Shakespeare szellemi kincseivel együtt Shakespeare-hagyományaink is bekerülnek ezeken a meséken keresztül ifjúságunk szellemi vérkeringésébe és hinni szeretnők: alakuló világképébe is. (Lékay Ottó)

Shakespeare összes drámai művei, 1. Királydrámák, 2. Tragédiák, 3. Vigjátékok, 4. Színművek, Országúti László gyűjteményével, Bp. 1948, Franklin, 1-4. köt.

Shakespeare, William Szonettjei. The Sonnets of —, Ford. és bev. Szabó Lőrinc, Bp. 1948, Franklin, 339 old.

Móricz Zsigmond: Shakespeare. Tanulmányok, Bp. 1948, Fehér Holló, 75 old.

Nagy István:

A MI LÁNYAINK

Ifjúsági Könyvkiadó

Az erdélyi író új regénye a Román Népköztársaság egyik mezővárosában játszódik.

Két szeggyári munkáslány sorsa az a keret, amelybe Nagy István mondanivalóját elhelyezi. Veronika paraszti nyomorúságból, Georghina városi cselédeskedésből kerül a gyár munkásai közé. Mindketten az új, szabad és gazdag élet kezdő évezője: a betűvetés tudományának örömeitől az operalátogatás gyönyörűségéig hős munkásként jutnak el ezek a lányok. Útközben találkoznak magukhoz hasonló, lelkes parasztséggal, munkásokkal, értelmiségiekkel és sötét gonosztervűekkel. Utóbbiak közül a legtöbb kellemtelenség és veszedelem azzal a mérnökkel támad, akinél Georghina valaha cselédeskedett, s aki sötét múltját hangos karrierizmussal akarja feledtetni. Georghina, a múlt szemtanúja nem kíváncsi elem a mérnök számára: gondoskodik róla, hogy a lányt elgáncsolják, útjából eltérjék. Szerencsére azonban a gyár kommunista vezetősége leleplezi mindazt a sok becstelenséget, amivel a mérnök és köre az új világ építését akadályozni akarják.

A másik munkáslány, Veronika családjában találkozik a reakció sötét erőivel: régi jegyese, illetve férje kulák befolyás alá kerül, fekete kereskedelemre, üzérkedésre, sikkasztásra adja magát. Veronika

bármennyire nehezen szakítja el magát gyermekkori szerelmesétől, — rádöbben a kettejük közötti eszmei szakadéokra, elválnak férjéjtől. Vissza megy a szeggyárba, ahol ugyan egyelőre csak a munkája nyomán szerzett öröm várja, később azonban bizonyosan egyéni boldogságát is megtalálja.

A sok hasonló tárgyú, és hangú mű fölé emeli valami ezt a regényt: a népek békére törekvő baráti összefogása, együttműködése az a gondolat, mellyel a magyar ifjúság — viszonylag — ritkán találkozik a szépirodalomban. Már maga az a körülmény közel hozza a magyar olvasót a Kornaniában zajló eseményekhez, hogy a maga életének főproblémáival találkozik a román szereplők sorsában. (V. P.)

Nagy István: *Réz Mihályék kóstolója*. Ifjúsági regény. Bp. 1946. Magyar Élet 245 old.

Nagy István: *A szomszédság névében*. Regény. Bp. 1949. Révai. 267 old.

Nagy István: *Egy év a harmincből*. Regény. Bp. 1951. Szépirod. Kiadó. 155 old.

Nagy István: *A legmagasabb hőfokon*. Regény. Bp. 1952. Szépirod. Kiadó. 360 old.

Mészöly Miklós:

HÉTALVÓ PUTTONYÓCSKA

Ifjúsági Könyvkiadó

A vékony könyvecske nyolc mesét tartalmaz. A mesék olvasói, élvezői főleg az 5—10 éves korú gyermekek lehetnek. Sajátos műfajt valósít meg könyvében az író: népi hangú és tárgyú történetkék ezek a puttonyocskáiról, kis rocskáról, vakarócskáról — raffinált humorral átszőve.

A mesék nyelvében néhol egészen szélsőségesen jelentkezik a népiesség: lépten-nyomon akad olyan kifejezés, melyet a köznyelv nem ismer, s melyhez feltétlen szükséges a szómagyarázat. (Ez meg is található legtöbbször a lapok alján.) S mégis — mint annyiszor előfordul ez a gyermekirodalomban — a mesék humorát csak azt tudja felfogni, aki megjárta a humor bonyolultabb útjait. Jó példa erre mindjárt a címadó mese humorának egyik forrása: a Hétalvó Puttonyocska jellemzése refrénszerű ismétlésekkel történik; az ismétlődő jellemzés — annak megállapítása, hogy a puttonyocska nagyon szeretett aludni — nyolcszor fordul elő a mese folyamán, nyolcféle szövegváltozatban. Pl. először: »Mivelhogy — s ez tudnivaló — Puttonyocska igen szeretett aludni.« Másodszor: »Mivelhogy Puttonyocska — s ezt ki ne tudná róla? — igen nagyon szeretett aludni.« Harmadszor: »Mivelhogy — s ez nem titok — aludni azt nagyon szeretett.« Es így to-

vább. — Az ismétlés mint humorforrás a népmesék ismert eleme; alkalmas is arra, hogy a kisgyermek vagy naiv hallgató humorérzékét csiklandozza; ez azonban már olyan rutinos példája a jelenségnek, hogy felő: a járatlan olvasónál elsikkad, s a mesék nem találnak olyan visszhangra, mint amilyent megérdemelnének, mégis helyes, ha a gyerekeket ilyen finomművű népművészi jellegű alkotások élvezetére szoktatjuk, neveljük.

Az illusztrációk — Szántó Piroska munkái — is jól kifejezik ezt a népi-humoros jelleget. (Vidor Pálné)

Nyikiforov:

ÉLETRE-HÁLALRA

Ifjúsági Könyvkiadó

Pjotr Nyikiforov nagyon szegény szibériai parasztszaládból származik. Már akkor belekóstolt a munkába — még hozzá a nehezébe —, amikor az ő korabeli »üri-gyerekek« még az iskola küszöbét sem lépték át. Egész élete kemény munkában és még keményebb harcokban telt el. Életét már kora ifjúságától kezdve a »proletár utóknak« szentelte. Rengeteg szenvedésben volt része. A cári Ország legkülönbébb börtöneit megismerte, s életének egyik időszakában nemcsak egy cellalakó volt a sok közül, hanem halálraitölt, aki nem tudhatta, melyik pillanatban kell elbúcsúznia attól a világtól, amelynek megváltozásáért minden áldozatot vállalt. De sem a börtönök, sem a rendőrszámák, sem a különböző felügyelők és cári kopók fenyegetései, kínzásai nem tudták megtörni. Sztrájkot szervezett és lebukott, pártcsoportot szervezett és lebukott, tanulókkört szervezett és lebukott — de mindig csak ideiglenesen, a harcot soha fel nem adta. Még a börtönben sem. Eltérgetényének talán éppen azok a legmegrendítőbb részei, amelyekben börtönbeli ellenállásáról számol be. A legszigorúbb sötétzárkát és egyéb büntetéseket is vállalta — s végül mégis legtöbb esetben ő győzött: sikerült engedményeket kicsikarnia a különböző börtönparancsnokságoktól, sikerült még a rabok életkörülményeit is megjavítania.

Megrendüléssel teszi le ezt a szenvedésekkel teli, mégis oly szép, annyira lelkesítő életregényt az olvasó — de némi hiányérzetrel is. Bizonyosan még érdekesebb, még szebb lenne ez az olvasmány, ha a szerző életének leírását nem korlátozta volna, úgyszólván kizárólag mozgalmi munkájának, forradalmi küzdelmeinek az elsorolására, hanem magánéletéről, érzelmeiről is többet beszélt. (Mint a könyv elején, amikor gyermek-

korát tárja fel.) A másik hiba már az Ifjúsági Könyvkiadót terheli. A legtöbb olvasó még soha nem hallotta Nyikiforov nevét. Jó lett volna kis bevezetőt írni, s abban ismertetni a szerző életét, jelenlegi munkáját, hiszen így még azt sem tudjuk, hivatásos író lett-e, vagy csak saját élettörténetének megírására vállalkozott. (*Barabás Tamás*)

Bahmetyev V.: A küszöbön. (Ford. Görög Imre.) Bp. 1953. Új M. Könyvkiadó, 187 old.
Lavrenyov B. A.: Leszámolás. Színmű. (Ford. Vas István.) Bp. 1953. Új M. Könyvkiadó 104 old. (Szovjet Színpad.)

Lengyel Balázs:

EZÜSTGARAS

Ifjúsági Könyvkiadó

Ennek a történelmi regénynek célja: felkésztetést keltetni ifjú olvasóiban a nemzeti haladásért és szabadságért folytatott küzdelmek iránt. Az események színtere Magyarország a török megszállás idején. Egy győri marhakereskedő elkényeztetett fia, György mellé a Hódoltságból fogad egy talpraesett jobbgyfiút inasnak, Dávidot, aki előtt itt nyílik meg a társadalmi felemelkedés, a tanulás lehetősége.

A két fiú együtt vág neki az országnak tanulni és tapasztalni. Dávid magánál őrzi a törökök által elhurcolt anyjától kapott ezüstgarast, amely emlékeztető arra, hogy életének igazi célja: rabságban élő népe szabadságáért küzdeni. György számára viszont apja pénze csak arra való, hogy fiatal erejét kalandokban és szórakozásban fecsérelje el. Amikor Dávid anyagilag függetleníteni tudja magát fiatal gazdájától és annak durva magatartása erkölcsileg is felmenti kötelezettsége alól — a szakítás a két ellentétes jellemű és világnézetű ifjú közt bekövetkezik. Dávid most már megvalósíthatja tervét: csatlakozik a szabadságküzdelem Báthory és Zrínyi vezette táborához.

Az író egy alulról induló ember útját akarja ábrázolni, aki minden akadályt legyőzve jut el a nemcsak társadalmilag, de emberileg is magasabbrendű életformáig. Ez az önmagában helyes írói elképzelés azonban belefullad az öncélú kalandok sorozatába, az eszmei mondani való elsikkad, mégha az író igyekszik is gőnteni a menthetőt: sajnos azzal, hogy a nem túlságosan érdekesen ábrázolt eseményektől függetlenül felvilágosítást ad időnként az olvasottak eszmei tartalmáról. Ugyanígy az egyes szereplők jellemé sem fejlődik az események során, hanem még maga a főhős is kénytelen saját fejlődéséről, szinte széljegyzetszerűen nyilatkozni. (*Fülöp Attila*)

Erdős László:

A KÍNAI CSÁSZÁR ELEFANTJA

Ifjúsági Könyvkiadó

A tíz-tizenkét éves korú ifjúság számára írott könyv. elbeszéléseinek legfőbb erénye, hogy minden sorából kiérződik a szerző gyermekszeretete. Ebből a baráti-pajtási szeretetből fakad a kedvesen közvetlen játékos hang, és a jó ifjúsági író jellemző, nagyképűségtől mentes tanítószándék.

A négy elbeszélés közül nem mindegyik egyenértékű. A címadó elbeszélésben reális elemek keverednek meseelemekkel. Az úttörőket segítő kínai császár, elefántja, ahogy a munkaverenyben rájő, mennyivel jobb, szebb az élet a szabad Kínában: meggyőzés helyett — legalábbis a felnőttekre — az aktualizálás iróniájaként hat.

Egységebb a üldözött néger gyermek története. Ebben az események zsúfolt kalandosságát kifogásoljuk. Kevesebb történettel, de több: pl. möriczsi, mórjai lírával a szegény Mbongát inkább szívükbe zárnák az olvasók.

Legsikerültebb a Biri című elbeszélés, mely a városi gyermekek lelki világának alapos ismeretéről tanúskodik.

Szellemes alapötletű az augusztus nulladikáról szóló Kästner-es ízü írás. Kár, hogy nincs kellően kiaknázva a témából adódó sok mulatságos lehetőség. (V. B.)

Noszov:

VIDÁM KIS CSALÁD

Ifjúsági Könyvkiadó

A vidám kis család, amelyről a bájos történetben szó esik — csirkecsalád. Még hozzá nem is akármilyen, hanem keltetőgépben kikelt csirkecsalád. Es a keltetőgép sem közönséges, gyárban készült masina, hanem két kedves kislány, Miska és Kolja műve. Kolja egy népszerű tudományos könyvet vett magának, amely a baromfitenyésztésről szól. Ebben olvasta az inkubátor leírását és ez annyira megragadta érdeklődését, hogy testi-lelki jópajtásával közösen készített otthon egy ilyen gépet. Aztán vidékről friss tojást szerzett a két gyerek és 21 napig, a használati utasításnak megfelelően, kezelték a maguk készítettét gépet. A 21. napon valóban kikeltek a pelyhes, sárga kiscsirkék, a két pajtás és az egész osztály legnagyobb örömére.

A történet, amely minderről tudósítja olvasóit, igen egyszerű. Kedvessé és ér-

delessé nem is a meseszövéssé teszi, hanem a közvetlen hang, a gyerekgondolkodásmód kitűnő tolmácsolása. Mindent Kolja mesél el, egyes szám első személyben és a gyerek elbeszélése mögött egy pillanatilag sem érzünk semmi felnőttek erőltettségét, írói kérésességét.

A könyv másik erőssége, hogy rendkívül közvetlen módon, szórakoztatva tanít. Tanít természetrajzot, amikor a kiscsirkék tojásán belüli fejlődését leírja, tanít növénytant, amikor a csirkék számára ételmezt készítenek a gyerekek. De megtanítja fiatal olvasóit arra is, hogy akkor tudnak igazán eredményes, hasznos, jó munkát végezni, ha igénybe veszik a közösség segítségét és ötleteiket nem próbálják önmaguk számára megtartani.

A gördülékeny, jól pergő fordítást — F. Kemény Márta munkáját — stílusosan egészítik ki az eredeti mű illusztrációi, amelyeket J. Szemjonov készített. A fedőlap — Demjén Zsuzsa rajza — kedves, ízléses. (*Szilágyi Lilla*)

Nošov N.: *Jóbarátok*. Ifj. regény. (Ford. Szűllősy Klára. III. Pozin. 2. kiad.) Bp. 1953. Ifj. Kiadó. 150 old.

Nošov N.: *Miska meg én*. Ifj. elbeszélések. (Ford. Nikodémusz Eln. III. Tedesco Anna.) Bp. 1954. Ifj. Kiadó. 109. old.

Nošov N.: *Vidám történetek*. Ford. Tóth Eszter. Bp. 1949. Franklin. 18 old.

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

Gorkij:

AZ IFJÚSÁGI ÉS GYERMEKIRODALOMRÓL

Ifjúsági Könyvkiadó

Az elmúlt hónapok könyvtermésében nem találunk még egy tanulmánykötetet, amely annyira időszerű, társadalmi hasznossága pedig oly sokrétű és sokirányú lenne, mint Gorkij gyűjteményes kötete az ifjúsági és gyermekirodalom problémáiról. A könyv előszava így jelöli meg a gyűjtemény célját: lehetőleg hiánytalanul bemutatni az író tanulmányait, leveleit, nyilatkozatait a gyermekirodalomról. De mert a gyermekirodalom nincs kínai fallal elválasztva az egyetemes, a »nagy« irodalom kérdéseitől, a kötet anyaga, a benne szereplő gondolatok sem kizárólag a gyermekirodalom problémáira világítanak rá, hanem kapcsolódnak az irodalom általános kérdéseihöz.

A kötet öt részre oszlik. Az első rész négy olyan nagy tanulmányt tartalmaz, amelyek általános irodalmi kérdéseket tárgyalnak, de amelyeknek különösen

fontos szerepük van a gyermekirodalom kérdéseinek megértésében (A valóságról, Az irodalomról, A szocialista realizmusról, A nyelvről). A második rész tartalmazza Gorkij cikkeit és nyilatkozatait a gyermekirodalomról. A harmadikban az író leveleit találjuk írókhoz, pedagógusokhoz, tudósokhoz, míg a negyedik részben Gorkij gyermekekhez írt levelei kaptak helyet. A kötet befejező részében írók és pedagógusok visszalevelezéseit találjuk Gorkijról.

Gorkij — szinte írói pályafutásának legelső lépéseitől kezdve — sokoldalú munkát végzett a gyermekirodalom fejlődése érdekében, írókat szervezett, gyermekűjságokat patronált, kiterjedt levelezést folytatott tudósokkal, írókkal, szerkesztőkkel s a gyermekolvasókkal is. Munkája csak az Októberi Forradalom után bontakozhatott teljesen ki, s haláláig folytatott tevékenysége a gyermekirodalom érdekében óriási, hatással volt az irodalom fejlődésére, elméletére és az irodalomkritikára. Az irodalmat a gyermeknevelés egyik legfontosabb, leghatásosabb és legfelelősebb eszközének tekintette.

Fontos lenne, hogy mihamarabb eljussanak ezek a könyvek azokhoz, akiknek első sorban ad segítséget: ifjú írókhoz, újság- és rádiószerkesztőkhöz, pedagógusokhoz, s nem utolsósorban az ifjúsághoz. (*Szűcs Andor*)

Gorkij Makszim: *Az ifjúságról*. (Ford. Tandery István. A fordítást átd. és szerk. Szinnai Tivadar.) Bp. 1950. Szikra. 284 old.

Gorkij Makszim: *Irodalmi tanulmányok*. (Ford. Lukács Györgyné-Makai Imre stb.) Bp. 1950. Szikra. 448 old.

Gorkij Makszim: *Az igazi kultúra*. Újság-cikkek és sajtóírások. (Bev. a megjegyzéseivel szerk. B. I. Burszov. Ford. Rényi Ervin.) Bp. 1950. Szikra. 410. old., 1 t.

Az ifjúsági irodalom szerepe a nevelésben. Bp. 1951. Között. Kiadó. 73 old. (Szocialista nevelés kiskönyvtára 29.)

Tóth Béla: *A gyermek és az irodalom*. Az olvasóvá nevelés kérdései az általános iskolában. Bp. 1955. Tankönyvkiadó. 161 old. (Szocialista nevelés könyvtára 103.)

Usakov:

JÁRATLAN UTAKON

Műveit Népi Könyvkiadó

Valamikor sok expedíció történetét olvastuk, szinte fogvagyó izgalommal: Nansen, Amundsen, Nobile, Shackleton és Byrd kapitány útját az Északi- és Déli-sark felé. Hajón, repülőgépen, légkötőn, kutyszánon vágta neki. Száraz, drámai adathalmaz volt mindegyik, csaknem mindig tragikus befejezéssel. Skorbut, éhhalál, hóvakság s jeltelen jégábla-sír várta őket.

Usakov könyvét is ilyen érzéssel kezd-
tük olvasgatni, de már az első oldalon
láttuk: másfajta mű az övé. Két és fél
évet töltött el Usakov harmadmagával
az Északi-sarkon. Igaz, kemény munká-
ban, sokszor halálos veszedelmekkel da-
colva. Hanem a legdöntöbben újszerű,
hogy ők, bár néha rettenetes viszonyok
közt, de kitűzött céljukat elérték s ami
még ennél is gyönyörűbb: még csak
skorbutot sem kaptak, csupán néhány
kedves kutyájuk pusztult el.

37.000 négyzetkilométer felfedezésének
igaz történetét mondja el a könyv. Egy-
mást érik a ragyogó természet-leírások
s igen érdekes, hogy csöppet sem bántó
a hozzáfűzött hiteles tudományos magya-
rázat. Milyen hallatlanul izgalmas ka-
landok vártak rájuk: a Bolsevik-szigeti
medveadászat, a Delfin-invázió, a hát-
borzongató utazás a »Nagy éjszakában«,
az utolsó élethalálharc küzdelmei a ten-
ger olvadó jegén!

Usakov könyve több mint egy egy-
szerű tudományos igényű leírás: vetek-
szik akár a legizgalmasabb regénnyel is.
A »Járatlan utakon« nagy élménye min-
den olvasójának: egy csapásra megismeri
a meghódított »Északi Föld« rejtelmes
világát és szovjet meghódítóinak nagy-
szerű tetteit, gyémántnál tisztább és ke-
ményebb jellemét. (Hunyady József)

Jefimov, A. V.: Nagy orosz felfedezők.
XVII. és XVIII. század. (Ford. Gellért
György.) Bp. 1951. Művelt Nép. 115 old. 1 t.

Papanyin, I. D.: Úszó jégtáblán. Napló.
(Ford. Rákos Ferenc.) Bp. 1950. Athenaeum.
319 old.

Karjelin, D.: A sarkvidék hősei. (Ford.
Radó György.) Bp. 1950. Szikra, 114 old.

HORVÁTH JÁNOS:

KISFALUDY KÁROLY ÉS ÍRÓBARÁTAI

Művelt Nép Könyvkiadó

Horváth János műve Kisfaludy Ká-
rolyról és íróbarátairól az »Irodalomtör-
téneti tanulmányok« most meginduló
sorozatában jelent meg, melynek célja,
hogy irodalomtudományunk néhány még
feltáratlan területe, kellően fel nem
dolgozott kérdése új, friss megvilági-
tásba kerüljön. A nagy magyar irodalom-
történész, aki nemzedékeket tanított meg
tudománya módszerére, e kötet kiscbb
művei egyikét, tulajdonképpen két 1935—
36-ban tartott egyetemi előadássorozat-
tát tartalmazza. Ezek elsőjének »Kis-
faludy Károly«, másikkának »Kisfaludy
Károly évtizede« volt az eredeti címe.

A kötet kiadása időszerű, mert a re-
formkorszak mostanában kevésbé tanul-
mányozott anyagával foglalkozik. Pedig

Kisfaludy Károly volt az, aki a tudós,
magányos irodalmiságot először egyez-
tette össze a közönség igényével és avat-
ta ezáltal valóban elevenné, reálissá,
nemzetivé. Ő békítette először össze a
nemzeti szellem és a nemzetközi művé-
szi forma addigi ellentétét is.

Horváth János végigtekint Kisfaludy
Károly életén, irodalmi pályáján, méltatja
komoly drámáit, elbeszéléseit, vig-
játékait és költeményeit. Meggyőződhe-
tünk róla, hogy nem ok nélkül és nem
mértatlanul jutott vezéri szerephez az
1820-as években. Nemcsak fáradhatatlan-
ul és páratlan gyakorlatiassággal gon-
doskodott az irodalom korszerű szüksé-
geinek ellátásáról, de soknemű tevékeny-
ségének minden ágában viszonylag ma-
radandó értékűt, ma is szépet és figye-
lemre méltót alkotott, úgyhogy azóta is
csak legnagyobbjaink múltak felül. Em-
beri egyénisége a legkedvesebbek egyiké,
melyet irodalmunkban ismerünk. Sokat
küzdött és szenvedett, de erről nem igen
beszélt. Tréfálkozva és nettovetve törté-
Széchenyi számára az utat, aki terve-
zett lapjának, a Jelenkornak, szerkesz-
tőjévé is kiszemelte.

Kisfaludy Károly íróbarátai között
Horváth János fölvonultatja a németül
író magyar barátait, az Auróra kisebb-
rendű munkatársait és végül a honfog-
lalási eposz első érdemes költőit. Az ada-
taiban és értékelésében páratlan pontos-
ságú, rendkívül sok új vonást föltá-
ró kis művét irodalmunk múltjának min-
den kedvelője nagy szellemi nyereséggel
olvashatja. (Katona Jenő)

Horváth János: A magyar vers. Bp. 1913.
M. Tud. Akad. 314 old.

Horváth János: Rendszeres magyar vers-
tan. Bp. 1951. Akad. Kiadó. 210 old.

Horváth János: A reformáció jegyében.
Mohács utáni félszázad magyar irodalomtör-
ténete. Bp. 1953. Akad. Kiadó. 544 old.

Kisfaludy Károly: Válogatott művei.
(Sajtó alá rend. Szander József.) Bp. 1954.
Szépirod. Kiadó. 452 old., 1 t. (Magyar klasz-
zikusok.)

B. V. Gnyegyenko—A. J. Hincsin:

BEVEZETÉS A VALÓSZÍNŰ- SÉGSZÁMÍTÁSBA

Művelt Nép Könyvkiadó

Ha valaki megkérdezné, hogyan kell
a matematikát népszerűsíteni — nyu-
godtan az felelhetjük: így, ahogyan ez
a könyv teszi! A valószínűségszámítás
tudománya általában olyan matematikai
felkészültséget követel, amellyel csak
egyetemet végzett szakemberek rendel-
keznek. Ennek a könyvnek a szerzői —
két világhírű szovjet matematikus. a

valószínűségszámítás élvonalbeli kutatói — mégis hozzáférhetővé tették mindazok számára, akik a matematikának a középiskolában tanult elemeit ismerik.

A könyv teljesen mentes mindenféle leereszkedő stílustól. Nem kínálja jól kikészített formában, »tálcán« a tudományt, hanem bevonja az olvasót a munkába. Mindig kézzelfogható, gyakorlati példákból kiindulva, világos fogalmakkal és következtetésekkel dolgozva jut el egy-egy tételig, és a tételt a továbbiakban is ugyanígy, élő módon használja. Csattanós válasz ez a könyv azoknak, akik úgy »népszerűsítik« a tudományt, hogy »a közérthetőség kedvéért« a meghamisításig leegyszerűsítik, vulgarizálják. Ennek a könyvnek a szerzői nem engednek a tudományos pontosságból, nem alkuszniak még. A könyv mégis — azaz, hogy: éppen ezért — kitűnően érthető.

Meg kell még említenünk a példamutatón jó fordítást — úgyszólván észre sem venni, hogy a könyv eredetileg nem magyarul íródott.

Igyekezünk ezt a kitűnő könyvet minél több komolyan érdeklődő olvasóhoz eljuttatni. (Bizám György)

Megyessy Pál—Vincze István: Valószínűségszámítás. Összeállította: —. Bp. Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társaság, 1954. 55 old.

Sztrókey Kálmán: A véletlen. Nemes Tihamér rajzaival. Bp.: Egyetemi nyomda. 1948. 250 old.

Szavai egyszerűek, póztól mentesek, s így kettejük életét akként mutatják be, amilyen az élet valóságban volt. A harcostárs megérte, hogy 1948-ban a magyar művészet nagy halottjai, Bartók Béla, és József Attila között Derkovits Gyula művészetét is a Kossuth-díj első fokozatával tüntette ki a magyar nép kormányja. S most megírta hiteles emberi vallomását egy életéről, amely elégett meggyőződése és művészetete szolgálatában.

Derkovits Gyuláné könyve végig követi férje gyötrelmesen nehéz életét gyermekkorától, az inas évektől, a frontkatonai élményeitől és szenvedéseitől, a kezdő művész feltörekvő küzdelmeitől a bécsi emigráción, a pesti vergődéseken és alkotásokon át az utolsó képekig, a halál pillanatáig. A festő utolsó kézmozdulata úgyszólván utolsó ecsetvonása volt. Mostoha ifjúkor, betegség, nyomor, üldözés minden pokolkörén át végigkíséri a könyv hőseit, mindig rámutatva a közben létrejövő alkotások értelmére és értékére. A könyvet függelékként hasznos dokumentumok egészítik ki Derkovits Gyula életéről és művészetéről. (Czobor Ágnes)

BOLYONGÁS A NAGYVILÁGBAN

Művelt Nép Könyvkiadó

Derkovits Gyuláné:

MI KET TEN

Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata

Derkovits Gyula életét, hatalmas, szenvedélytől fűtött küzdelmeit, szenvedéseit, a magyar munkásosztály legnagyobb festőjének művészi fejlődését mondja el e könyvben életének és törekvéseinek hű társa, felesége. Emlékezései a művész küzdelmes életének hétköznapijairól szólnak. Megismerjük e könyvből Derkovitsot, az embert, aki egybeforrott művészetével, s a festőt és grafikust, aki mindig az emberi élet nagy céljaiért harcolt. Látjuk a szépet minden gyötrelme között is megkereső művészt, aki olyan önérzettel élt és alkotott, amelyhez fogható alig találunk, és látjuk a harcoss embert, áldozatos küzdelmeinek emlékeivel és példájával.

A könyvből, mint Erdei Sándor bevezetésében találóan írja, megismerünk egy másik embert is: Derkovitsné Dombai Viktóriát, a művész harcostársát, aki mindig egyet akart, egyet szeretett és egyet gyűlölt Derkovits Gyulával.

Nehéz eldönteni, milyen műfajt képvisel ez a könyv? A címe után útleírásokra számít az olvasó, a tartalomjegyzék is efféle ígér (Salzburgtól Singaporeig, Párizstól Rio de Janeiróig öleli fel a 30 fejezet a nagyvilági bolyongás állomásait), mégsem egységes az érdeklődő olvasóra gyakorolt hatás. Ennek oka nyilvánvalóan az, hogy a 462 oldalas kötet összeállítói, Márkus László és Oláh József (fordító neve nem szerepel a könyvben) túl sok szerző írását markolták fel: tíz közlemény a Novoje Vremja tizenhét a Vokrug Szveta tásábjaiban látott napvilágot, a többi néhány szovjet szerző útkönyvéből válogatták hozzá. A rövid lapközlemények a maguk helyén és idejében másképpen hatottak, mint egymás mellett, kötetben. Mégis, a kiadó célja tiszteletre méltó: írók, újságírók, tudósok, tengerészek hajón, vasúton, autón, repülőgépen jártak be öt világrészt és apró mozaik-tudósításokban számolnak be tapasztalataikról. Útleírások iránt igen élénk nálunk az érdeklődés s a magyar olvasók is bizonyára sokat okunnak, tanulnak a szovjet utazók tudósításaiból. Kimagasló fejezetek szólnak Afganisztánról, a Szahará-

ról, etiopiai majomvadászatról, a chichagói vágóhid fűtőszalagjának rabszolgáiról. V. P. Nyikityin, Sz. Kapinaszjuk; P. Dunyin, Ny. Tyihonov, J. Kuznyecova, G. Bogomolov, Voronyin, V. Marjev írásai szerepelnek többi között e kötetben, amelyet igen elismerésre méltó gondossággal, nagy, áttekintő-térképpel látott el a kiadó. Amilyen helyes volt a cél: megismertetni »a világnak azt a részét, ahol még másként élnek az emberek, mint nálunk«, annyira sajnálatos, hogy a szép kiállítású könyvben olyan primitív helyesírási hibákkal találkozunk idegen szavakban, mint például Kerntner-strasse, Napóleon, vagy a velencei Campanilla. Az ilyesmitől mentesíteni kellett volna egy magas igényekkel felépítő művet. (K. R.)

Hronek, Jiri: *A mi világunk.* Utazások a Szovjetunióban, Kóreában, Kínában és a Mongol Közlársaságban. (Ford. Balassa László.) Bp. 1952, Szikra, 149 old., 12 t.

Jakubovics, V.—Szmirnova, G.: *Szovjet földön és a világ körül.* (Ford. Szőke László.) Bp., 1952, Művelt Nép, 252 old., 13 t.

Kisch, Ervin Egon: *Kalandozások öt világrészben.* Válogatott riportok. (Vál. Gábor György, Ford. Gordon Éva.) Bp. 1954, Szépirod. Kiadó, 556 old.

Krupszkaja:

ÜTTÖRÖKRŐL, ISKOLÁSOKRÓL

Ifjúsági Könyvkiadó

Az új szovjet iskolarendszer egyik megteremtője, a pionír-mozgalom egyik alapítója volt N. K. Krupszkaja, Lenin felesége. Már a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előtt sokat foglalkozott pedagógiai kérdésekkel, már akkor igyekezett megjelölni a kommunista iskolarendszer fejlődésének útját. A forradalom győzelme után minden erejét arra fordította, hogy a marxizmus klasszikusainak elméleti tanításait a gyakorlatban is megvalósítsa, s alig van a szovjet pedagógiának egyetlen olyan ága, amellyel valamilyen formában ne foglalkozott volna.

Az Ifjúsági Könyvkiadó kiadásában most megjelent kötet gyakorlati munkája során írt cikkeiből, elmondott beszédeiből gyűjtötte egybe a jelentősebbeket.

Egyes fejezetek témái a legkülönbözőbbek. Ír az iskola és a pionír-mozgalom kapcsolatáról, az iskola szerepéről, a társadalmi munka iránti készség kialakításában, elmondja gondolatait a gyermekek kommunista neveléséről, a gyermekek kollektív munkájáról, a társadalmi munka módszereiről.

A cikkek és beszédek egy részében konkrét, gyakorlati tanácsokat ad a nevelőknek és a gyerekeknek. Ezzel kapcsolatban beszél a helyes időbeosztásról, a táborélet problémáiról, a szakköri munkáról, a *könyvtárak jelentőségéről*, s külön fejezetet szentel annak a kérdésnek, hogy a pionírok *miért és hogyan kíméljék a könyvet*.

A kötet harmadik részében a pionírzvezetőknek adott tanácsokat gyűjtötték egybe a szerkesztők. Ezekben a cikkekben Krupszkaja a többi között a gyermekek érdeklődéséről, készségéről, fegyelméről, a tanulás problémáiról fejti ki gondolatait és felel egyes pionírzvezetők konkrétan feltett kérdéseire, például arra, hogy miként szervezzék meg a pionír-raj munkáját.

Krupszkaja könyve minden bizonnyal nagy segítséget fog nyújtani a pedagógusoknak, üttörővezetőknek, hogy eljuttassák az élen járó szovjet pedagógia módszereit, annál is inkább, mert a cikkek többségében Krupszkaja konkrét, gyakorlati tanácsokkal segíti munkájukat. (A, I.)

Krupszkaja, N. K.: *Válogatott pedagógiai tanulmányai.* Ford. Lomb Frigyesné, 2. jav. kiad. Bp. 1952, Tankönyvkiadó, 374 old., 1 t. (Szocialista nevelés könyvtára 51.)

Mit írt, mit mondott Lenin a könyvtárakról? N. K. Krupszkaja előszavaival, cikkeivel és jegyzeteivel. Bp. 1953, Művelt Nép, 87 old. 2 t.

GÉPIPARI ENCIKLOPÉDIA

XII. kötet: Gépek szerkesztése

Főszerkesztő: J. A. Csudakov

Nehézipari Kiadó

Megjelent a magyar műszaki világ részére oly sok segítséget jelentő szovjet gépipari enciklopédia 12. kötetének magyar fordítása. A kötet az I—V. fejezetben tárgyalja a mezőgazdasági gépeket, és pedig: a talajművelő, vető, a különböző betakarító, valamint a takarmányelőkészítő gépeket, végül a szélmotorok jellemző elméleti, kísérleti és szerkezeti adatait ismerteti.

A hidraulikus gépekkel foglalkozó VII—IX. fejezet ismerteti a vízturbínák, szivattyúk, hidraulikus hajtóművek munkafolyamatainak elméletét, a számítási adatokat és a szovjet nagyipari tapasztalatok alapján szerkezeti megoldásokat közöl.

A X—XII. fejezet a kompresszorok, főként a nagynyomású és nagyteljesítményű kompresszorokat ismerteti. Különös érdeklődésre tarthatnak számot a dugattyús kompresszorok szabványosítására vonatkozó adatok, amelyek révén

megszervezhető a kompresszorok tömeg- és sorozatgyártása.

Végül a XIII—XVI. fejezet a hűtőgépekkel foglalkozik az elméleti és szerkezeti adatok ismertetése alapján.

A kötet ezernél jóval több kitűnő ábrával, számos táblázattal világítja meg a tárgyalta anyagot. Minden fejezet után részletes bibliográfia található. (Kiss Ferenc)

Gépipari enciklopédia. Szerk. Csudakov J. A. 2. r. A gépgyártás anyagai. 4. köt. Szerk. I. A. Ogying. (Ford. Pattantyús Abraham Edith, Borzsák Ferenc stb.) Bp. 1953, Nehézip. Kiadó. 444 old.

Gépipari enciklopédia. Szerk. Csudakov J. A. 3. r. Gépek gyártástechnológiája. 5. köt. Illesztés, mérés, hegesztés, szegecselés, acélszerkezetek. Szerk. Kován V. M. (Ford. Borzsák Ferenc, Arvai László stb.) Bp. 1952. Nehézip. Kiadó. XII, 571 old., 2 t.

Gépipari enciklopédia. Szerk. Csudakov J. A. 3. r. Gépek gyártástechnológiája. 6. köt. Öntés. Kovácsolás. Sajtolás. Pörkölés. Szerk. V. M. Kován. Bp. 1953, Nehézip. Kiadó. XII, 555 old., 4 t.

Gépipari enciklopédia. Szerk. Csudakov J. A. 3. r. Gépek gyártástechnikája. 7. köt. Forgácsoló szerszámok és eljárások. Hőkezelés. Szerk. V. M. Kován. Bp. 1952. Nehézip. Kiadó. XII, 726 old., 1 t.

Gépipari enciklopédia. Szerk. Csudakov J. A. 4. r. Gépek szerkesztése. 9. köt. Szerzőgépek. Szerk. M. A. Szaverin. Bp. 1951. Nehézip. Kiadó. XI, 788 old.

Gépipari enciklopédia. Szerk. Csudakov J. A. 5. r. Gépgyárak tervezése. 14. köt. (Gézmek tervezése. A közös gyári berendezések tervezése.) Szerk. L. J. Sughalyer. Bp. 1953. Nehézip. Kiadó. XI, 569 old., 7 t.

BUDAPEST VÁROS- ÉPÍTÉSZETI KÉRDÉSEI

Építőipari Könyv- és Lapkiadó

A könyv az 1953. november 20—21-én tartott ilyen tárgyú ankét teljes anyagát foglalja össze. Tartalmazza a városrendezési terv általános irányelveit; ez a fejezet Budapest városrendezési problémáinak, valamint a város fejlődéstörténetének igen jó összefoglalását adja, egyúttal rámutat a fejlesztés reális lehetőségeire. Tartalmazza a fővárosi VB. építési és városrendezési osztályának programot is jelentő állásfoglalását. A könyv igen gazdag mellékletanyagot tartalmaz: néhány történeti kép után a Budapesti Városépítési Tervező Iroda (BVTI) által készített anyagot mutatja be, majd azt a 12 tervet közli és ismerteti, melyeket a városi tanács megbízásából különböző, a VB keretén kívül álló — tervezők készítettek; közli továbbá a BVTI által készített általános városrendezési terv-vázlatot. (Szabó Dezső)

Perényi Imre: A szocialista városépítés. Várostervezésünk néhány kérdése. (Ill. Lőránt Péterné, Szilás Gyula.) Bp. 1952, Népszava. 91 old., 9 t.

Gerő László: Magyar városképek. Bp. 1953, Épip. Kiadó. 106 old., 1 t. (Műnői továbbképző kiadványok. Építőművészet kérdései.)

Moszkva, az épülő kommunizmus fővárosa. (Szerk. Lux Károly—Szendrői Jenő—Rojkó Ervin.) Bp. 1952, Épip. Kiadó. 37 old., 36 t.

Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések és irodalmi cikkek jegyzéke

IDEOLOGIAI—POLITIKAI IRODALOM:

Lukács György: Az ész trónfosztása. Csillag. március (Mátrai László). Természet és Társadalom, március (Rezső Margit).

Nemes Dezső: Magyarország felszabadulása. Magyar Nemzet, ápr. 2. (P. Gy.)

Ilja Ehrenburg: Az emberek élni akarnak. Nők Lapja, márc. 8., Irodalmi Újság, márc. 19. (Kardos László).

Hósi harcok emlékei. Népszava, márc. 27. (Gábor Pál.)

TUDOMÁNYOS ÉS ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM:

Népmese-Bábjáték. Csillag, március (Tatay Sándor).

Kontra György: Az ember szervezete. Természet és Társadalom, március (Dr. Janikovszky Béla).

Szecszenov, I. M.: Az agy reflexei. Természet és Társadalom, március (Ákos Károly).

Tordai György: Horárik János. Természet és Társadalom, március (Lang Dezső).

Ljapunov, B.: Harc a sebességért. Természet és Társadalom, március.

A dekabristák válogatott írásai. Természet és Társadalom, március (Dolmányos István).

Bolyongás a nagyvilágban. Nők Lapja, márc. 8.

Katona Ferenc—Dénes Tibor: Thália története (1904—1908). Színház és Filmművészet, március (Benédek Marcell).

Magyarország. Útikönyv. Főszerk.: Boldizsár Iván. Béke és Szabadság, márc. 30. (Gál György)

SZÉPIRODALOM:

Berda József: Él és énekelj. Új Hang, március (Kovalovszky Miklós).

Sarkadi Imre: Verébdűlő. Új Hang, március (Vargha Balázs), Csillag, március (Márkus István).

Ehrenburg: Párizs bukása. Új Hang, (Lőránt Endre).

Sásdi Sándor; Ruzsinka; Új Hang.
(Diószegi András).
Szejfollina: Törvénysértők. Új Hang. március
(Lányi Sarolta). Népszava, márc. 8. (K. K.).
Nők Lapja, márc. 8., Szabad Nép, márc. 28.
(Földes A.).
Régi magyar vígjátékok. Magyar klasszikusok
sorozat. Tiszatáj, 1955. 1. sz. (Tolnay Péter).
Zlobin: Sasok szárnyán. Népszava, márc. 8.
(R. A.).
Zweig, Arnold: Verdun iskolája. Csillag, már-
cius (Sándor András).
Somlyó György: A Visztula sellője. Csillag,
március. (Aczél Tamás).
Tolsztoj, L.: Gyermekkor, serdülőkor, ifjúság.
Esti Budapest, márc. 10.
Száz szerelmes vers. Új Világ, 10. (Vé-
mosi Pál).
Mesterházi Lajos: Tanúság. Irodalmi Újság,
márc. 26. (Földes Anna).
Simon István: Nem elég. Irodalmi Újsá-
g 26. (Máriássy Judit).

IFJÚSÁGI IRODALOM:

Marsak; Erdei emberek. Nők Lapja, márc. 8.
Szűdi György: Vitéz László. Esti Budapest,
márc. 29. (Devecseri László).

IRODALMI CIKKEK:

Hatvany Lajos: Petőfi napjai. Magyar Nem-
zet, márc. 13.
Böllni György: Rövid séta életem körül. Iro-
dalmi Újság, márc. 19.

Kuczka Péter: Levél Sarkadi Imrénék. Irodalmi
Újság, márc. 19.
Devecseri Gábor: Karinthy Ferencről. Irodalmi
Újság, márc. 19.
Földessy Gyula: Böllni Györgyről. Irodalmi
Újság, márc. 19.
Tolnai Gábor: Lukács György üdvözlése. Ir-
dalmi Újság, márc. 19.
Lukács Sándor: Az elefántbetegségről. Iro-
dalmi Újság, márc. 19.
Illés Endre: Csehov és Gorkij levelei. — Egy
olvasó tünődése — Irodalmi Újság, márc. 19.
Nadas József: Utolsó találkozásom Gelléri An-
dor Endrével. Esti Budapest, márc. 19.
Rényi Péter: Új sematizmus. Szabad Nép,
márc. 20.
Ortutay Gyula: A »népiesség« kérdésében. Sza-
bad Nép, márc. 20.
Diószegi András: Verne Gyula halálának 50.
évfordulója. Szabad Nép, márc. 24.
Illés Béla 60 éves: Irodalmi Újság, márc. 19.
(Szabó Pál). Magyar Nemzet, márc. 22. (Bara-
bás Tibor). Szabad Ifjúság, márc. 22. (Rajcsányi
Károly). Népszava, márc. 22. (Böllni György).
Kárpáti Aurél: Kosztolányi Dezső. Irodalmi
Újság, márc. 26.
Klanitzay Tibor: Régi magyar költészet kutá-
sáról. Irodalmi Újság, márc. 26.
Földessy Gyula: Egy adalék Ady szocialista
ideológiájához. Irodalmi Újság, márc. 26.
Sarkadi Imre: Levéltéte barátainhoz. Irodalmi
Újság, márc. 26.
Lukács György: Madách Tragédiája. Szabad
Nép, márc. 30. Szabad Nép, ápr. 2.
Hajdu Henrik: Hans Christian Andersen. Sza-
bad Nép, ápr. 2.

TARTALOM

FELSZABADULÁS (B. Gy.)	49
DOBI ISTVÁN: A parasztság jövője a szövetkezet (Hantos László)	50
DOBOZY IMRE: A fegyverek beszélnek (S. M.)	50
FEHÉR LAJOS: Harcunk Budapestért (V. V.)	51
SIMON ISTVÁN: Nem elég (Vihar Béla)	51
KODOLÁNYI JÁNOS: Élték, ahogy tudtak (Pók Lajos)	52
CSIKY GERGELY: Válogatott művei (Gera György)	52
MESTERHÁZI LAJOS: Tanúság. (Bessenyei György)	53
TOLSZTOJ: Gyermekkor, serdülőkor, ifjúság (Győri György)	53
GORKIJ: Foma Gorgyjejev (Földes Anna)	54
ZADORNÓV: Amur apó (Maár Gyula)	54
SZEJFOLLINA: Törvénysértők (Varga Domokos)	55
ZLOBIN: Sasok szárnyán (Vámosi Pál)	55
LAMB: Shakespeare-mesék (Lékay Ottó)	56
NAGY ISTVÁN: A mi lányaink (V. P.)	56
MÉSZÖLY MIKLÓS: Hétalvó puttonyoeska (Vidor Pálné)	57
NYIKIFOROV: Életre-halálra (Barabás Tamás)	57
LENGYEL BALÁZS: Ezüstgaras (Fülöp Attila)	58
ERDŐS LÁSZLÓ: A kínai császár elefántja (V. B.)	58
NOSZOV: Vidám kis család (Szilágyi Lilla)	58
GORKIJ: Az ifjúsági és gyermekirodalomról (Szűcs Andor)	59
USA KOV: Járatlan utakon (Hunyady József)	59
HORVÁTH JÁNOS: Kisfaludy Károly és íróbarátjai (Katona Jenő)	60
B. V. GNYEGYENKO—A. J. HINC SIN: Bevezetés a valószínűség-számításba (Bizám György)	60
DERKOVITS GYULÁNÉ: Mi ketten (Czobor Ágnes)	61
BOLYONGÁS A NAGYVILÁGBAN (K. R.)	61
KRUPSZKÁJA: Úttörőkről, iskoláskorokról (A. I.)	62
GÉPIPARI ENCIKLOPÉDIA XII. köt. (Kiss Ferenc)	62
BUDAPEST VÁROSÉPÍTÉSZETI KÉRDÉSEI (Szabó Dezső)	63
Könyvismertetések és irodalmi cikkek jegyzéke (Frank Zoltánné)	63